

Серія «Я буду вправним першачком»

Гавриш Наталія Василівна
Стаєнна Олена Олександрівна
Бадер Світлана Олександрівна

СОНЕЧКО МАНДРУЄ УКРАЇНОЮ

Зошит
з українознавчими творчими завданнями
для дітей старшого дошкільного віку

Київ «Генеза» 2014

УДК

ББК

Автори:

Гавриш Н. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

Бадер С. О., кандидат педагогічних наук

Стаєнна О. О., кандидат педагогічних наук

Експерти:

Піроженко Т. О., доктор психологічних наук, професор, завідувач лабораторії психології дошкільника Інституту імені Г. С. Костюк НАПН України;

Носачова Т. П., методист вищої категорії сектора навчально-методичного забезпечення змісту дошкільної освіти Державної наукової установи «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» МОН УЦК України

Гавриш Н. В.

Сонечко мандрує Україною: зошит з українознавчими творчими завданнями для дітей старшого дошкільного віку / Н. В. Гавриш, О. О. Стаєнна, С. О. Бадер. – Київ: Генеза, 2014. – с.

ISBN 978-966-

Зошит є складовою навчально-методичного комплекту «Сонечко мандрує Україною». Його цікаві творчі завдання допоможуть дітям опанувати зміст українознавчої складової таких освітніх ліній Базового компонента дошкільної освіти як «Мовлення дитини», «Дитина в соціумі», «Дитина у природному довкіллі», «Дитина в світі культури». Для дітей старшого дошкільного віку, педагогів ДНЗ, центрів розвитку та підготовки дітей до школи, батьків.

ISBN 978-966-

© Гавриш Н. В., Бадер С. О., Стаєнна О. О.,
видавництво «Генеза», 2014

© Видавництво «Генеза», оригінал-макет, 2014

ДОРОГИЙ ДРУЖЕ!

Ми поки що не знайомі з тобою і не знаємо: ти хлопчик чи дівчинка, скільки тобі років і в якому місті ти живеш. Але це не так важливо. Адже ти, твої друзі і ми, хто дарує тобі сьогодні цей зошит, українці, громадяни однієї славної країни і зустрілися, щоб допомогти тобі більше дізнатися про її історію і підготуватися прислужитися їй в майбутньому. Наша країна і сьогодні, і надалі має славитися не лише красивою природою, чистим мирним небом і золотими ланами, а й багатючими талантами свого народу. Будь уважним! На картинках ти знайдеш не тільки знайомі тобі предмети, а й ті, про які ще не чув. Виконуй завдання старанно. Запитуй про те, чого не знаєш, попроси дорослих допомогти тобі. Навчатись завжди нелегко, але ж ці знання обов'язково знадобляться тобі для збільшення доброї слави України.

У цьому зошиті сім частин, позначених кольоровими стрічками: «Я люблю», «Я знаю», «Я ціню»... Виконуючи завдання, друже, замислися на хвилинку, *ЩО* саме ти любиш, цінюєш, бережеш і будеш збагачувати далі?

Бажаємо тобі успіхів. Малюй, знаходь, роби наліпки акуратно, адже це перша твоя праця, присвячена своїй Батьківщині. І нехай над нами завжди мандрує лише сонечко!

З любов'ю до України і тебе – автори

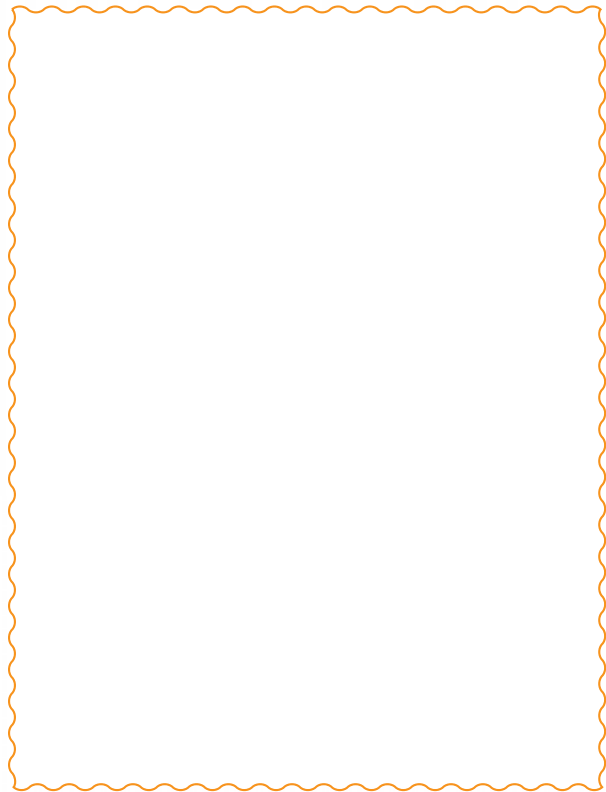
Давай познайомимось!

Розкажи про себе за допомогою картинки-схеми.

Знайомтесь, це я!
Намалюй свій портрет.

свою родину,

Наклей фото чи намалюй портрет своєї родини. Склади розповідь про кожного члена своєї сім'ї.

Я ЛЮБЛЮ...

своїх друзів,

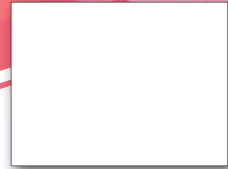

Намалюй портрет свого друга та напиши (тобі можуть допомогти дорослі) його ім'я.

Роздивись малюнки та познач червоним кольором ті справи, які ти любиш робити разом з друзями.

Я ЛЮБЛЮ...

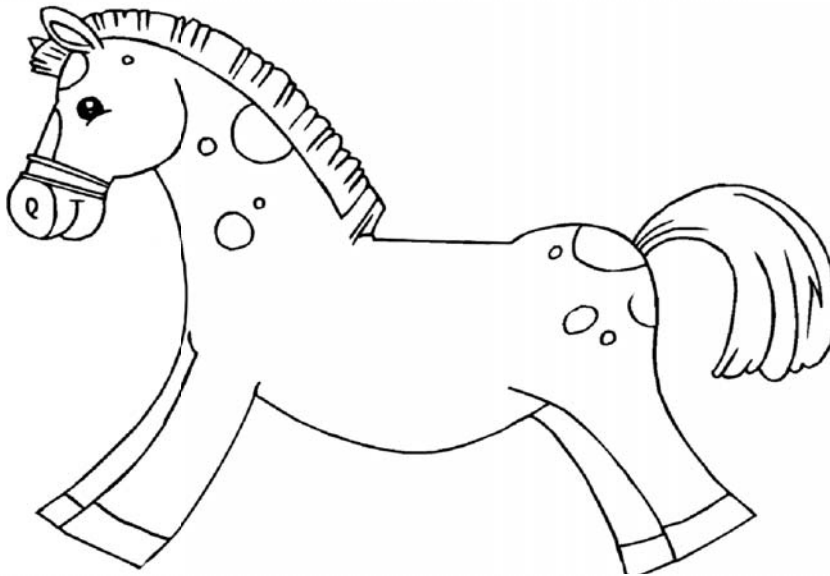

дарувати подарунки,

Зроби подарунок для друга. Прикрась іграшку за допомогою наклейок.

Розкажи як треба дарувати подарунки, щоб вони приносили радість.

пригощати друзів улюбленими стравами,

Роздивися святковий стіл. Назви українські народні страви, що на ньому зображені. Домалюй свої улюблені страви та розкажи, що потрібно для їх приготування.

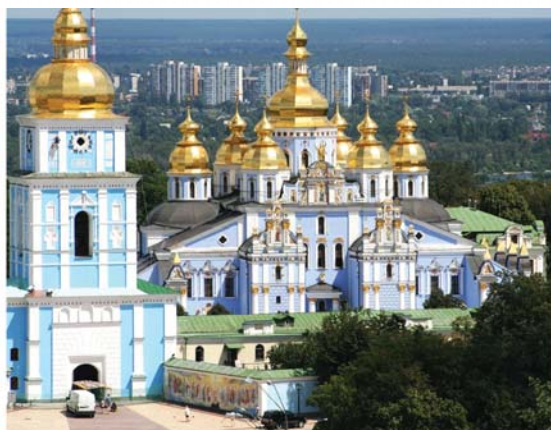
я люблю...

свою Батьківщину,

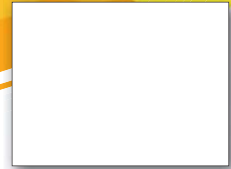

Роздивись карту нашої Батьківщини.

Разом з дорослими визначте місце, де ти живеш і познач його.

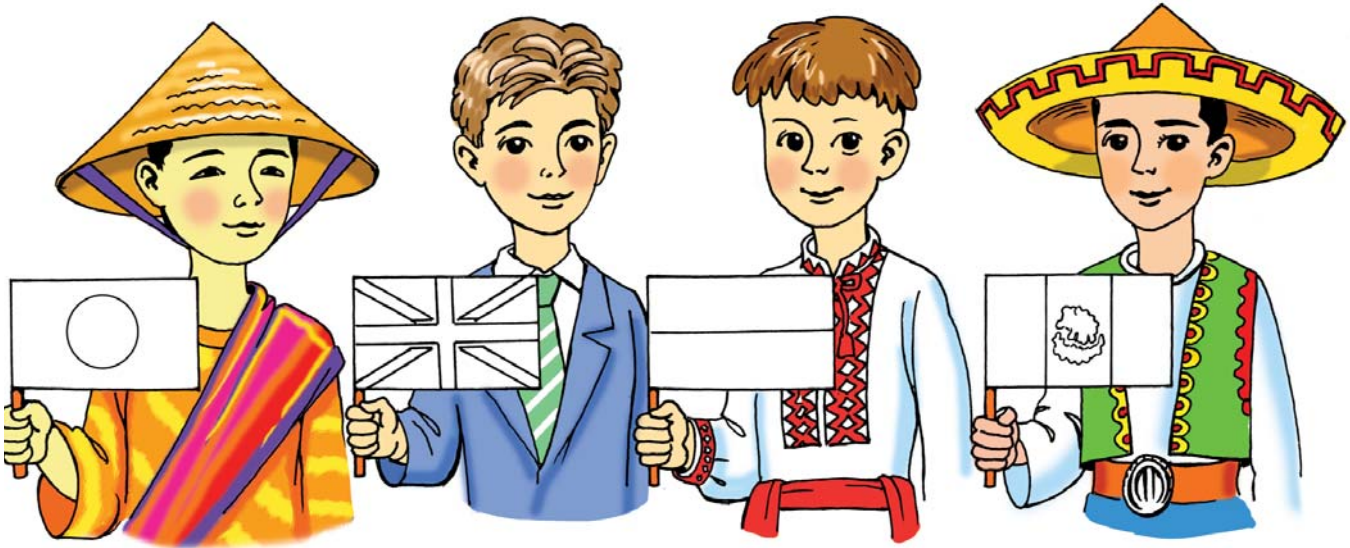
Я ЗНАЮ...

державні символи своєї країни,

Роздивись портрети дітей та знайди серед них українського хлопчика. Розкажи, що тобі допомогло його впізнати. Розфарбуй у нього в руці прапор нашої країни.

Домалюй та розфарбуй Герб та Прапор нашої країни.
Допиши слова.

Г		Р	Б
---	--	---	---

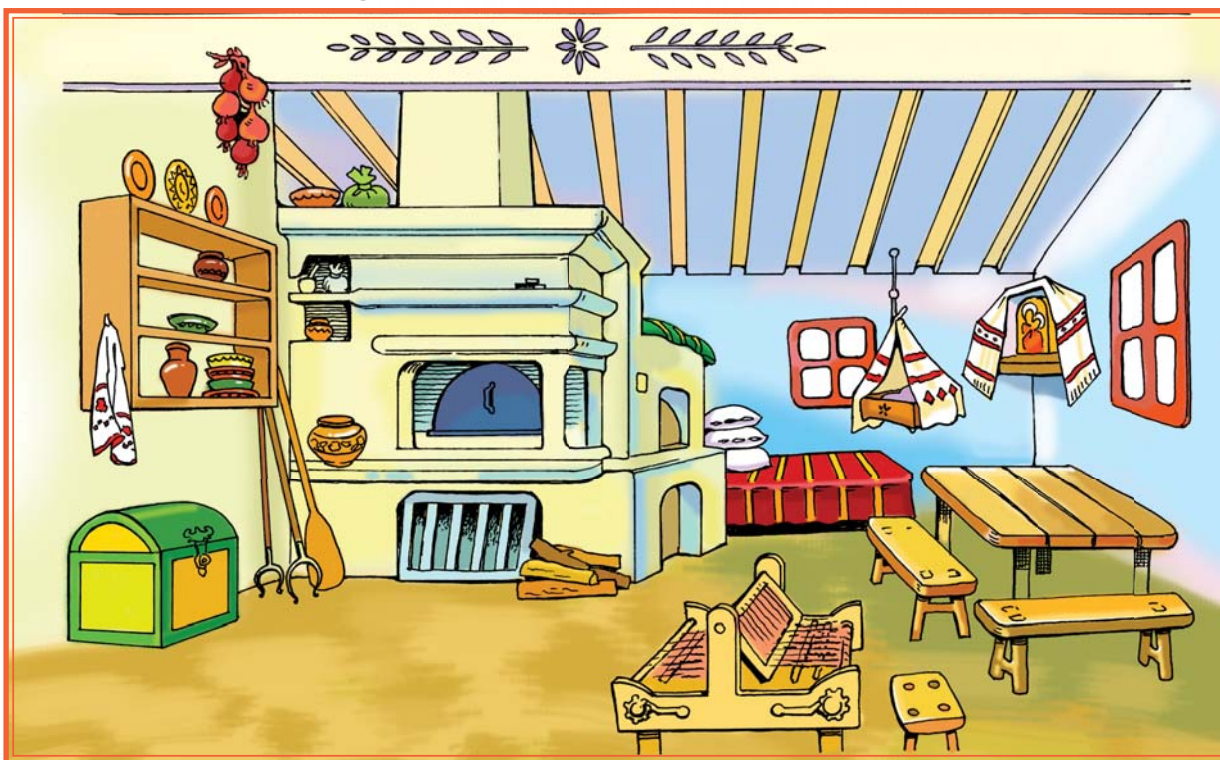
П	Р		П		Р
---	---	--	---	--	---

Я ЗНАЮ...

предмети українського побуту,

Уважно роздивись малюнок. Назви предмети побуту, меблі що є традиційними для української хати. Склади розповідь про свою кімнату.

Поміркуй, як змінилися предмети побуту українців. Поєднай у пари предмети старовини і сучасності

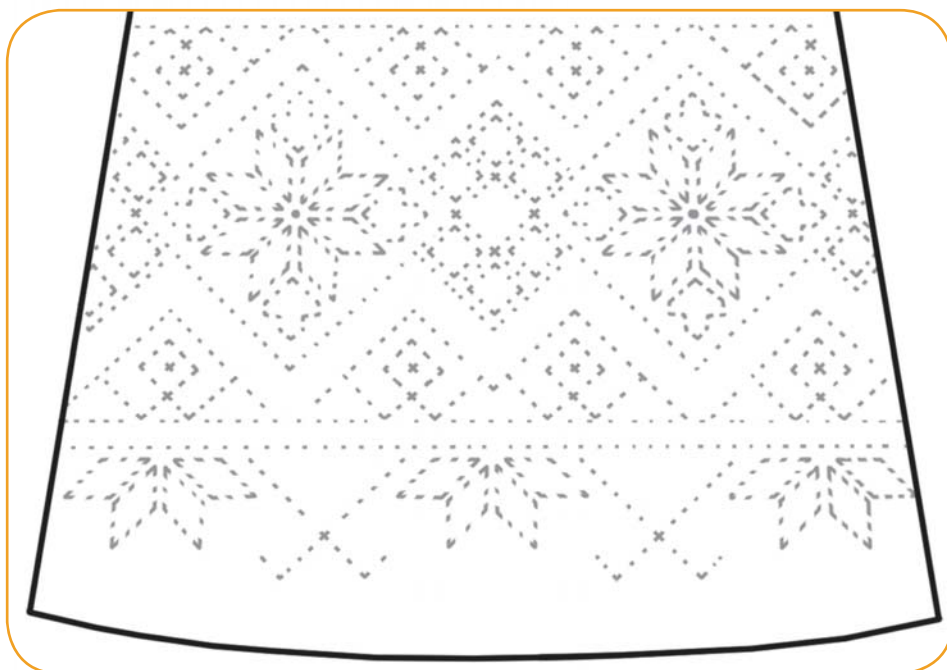
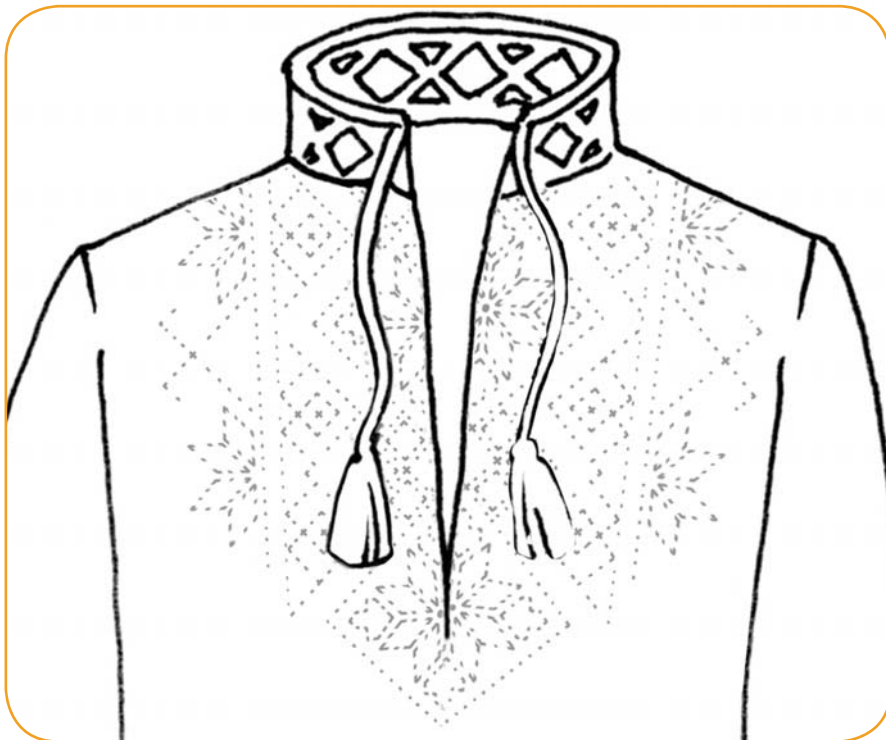

Я ЗНАЮ...

особливості українського національного одягу,

Назви предмети українського національного одягу.
Домалюй сорочку та спідницю.

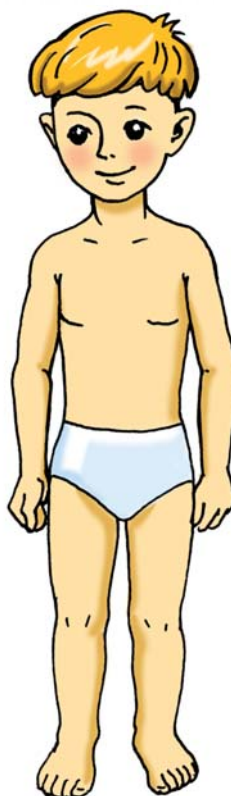
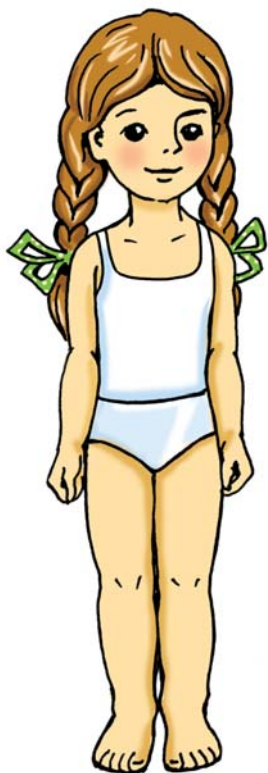
Я ЗНАЮ...

Поєднай у пари предмети національного та сучасного повсякденного одягу. Жіночий одяг поєднай червоним олівцем, а чоловічий – синім.

Одягни (за допомогою наклеюк) хлопчика та дівчинку в національні костюми.

Я ЗНАЮ...

українські народні казки,

Назви героїв українських казок та пригадай в яких казках їх можна зустріти. Склади нову казку в якій ці герої зможуть зустрітися та потоваришувати.

Я ЗНАЮ...

скоромовки,

Повтори правильно українські народні скоромовки та знайди ілюстрації до них.

Бурі бобри брід перебрели, забули бобри забрати торби.
Ніс Пилип плуг через поріг.

заклички,

Відгадай закличку, яка зашифрована за допомогою картинок.
Розкажи її до кінця.

Я БЕРЕЖУ...

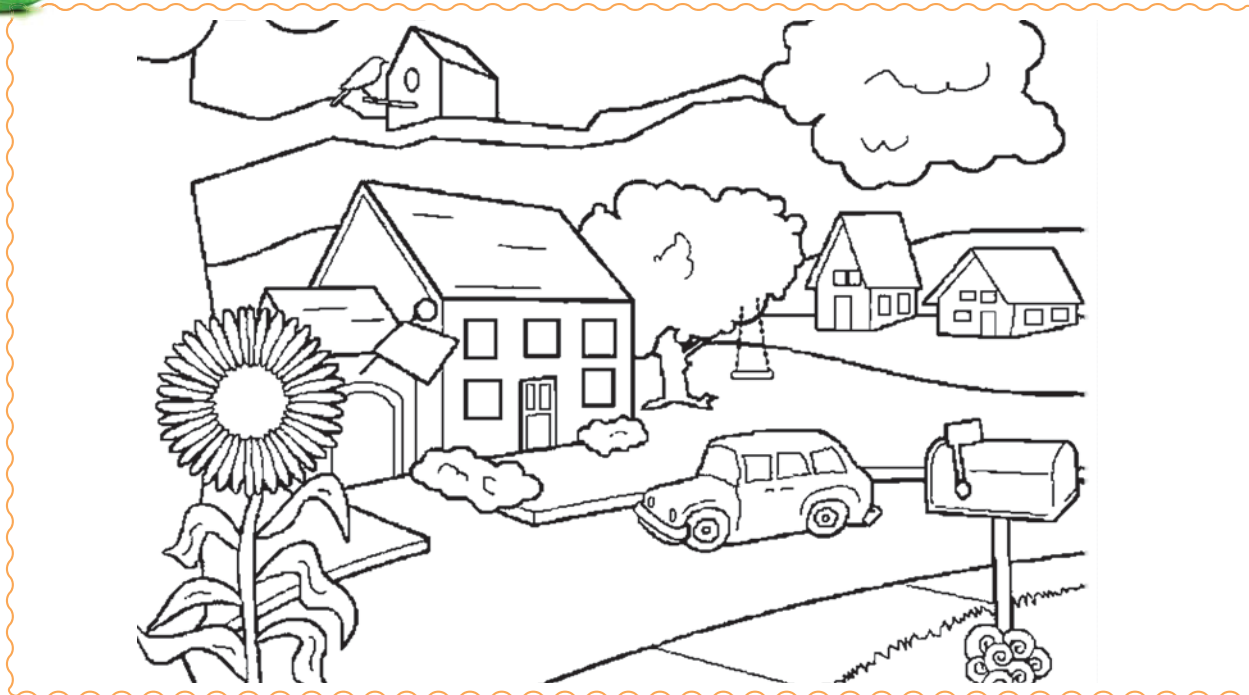
рідну природу,

Розглянь знаки та пригадай, що вони означають. Розкажи як необхідно поводитися на природі.

Домалюй пейзаж рідного краю та склади розповідь про нього.

Я БЕРЕЖУ...

рідне місто (село),

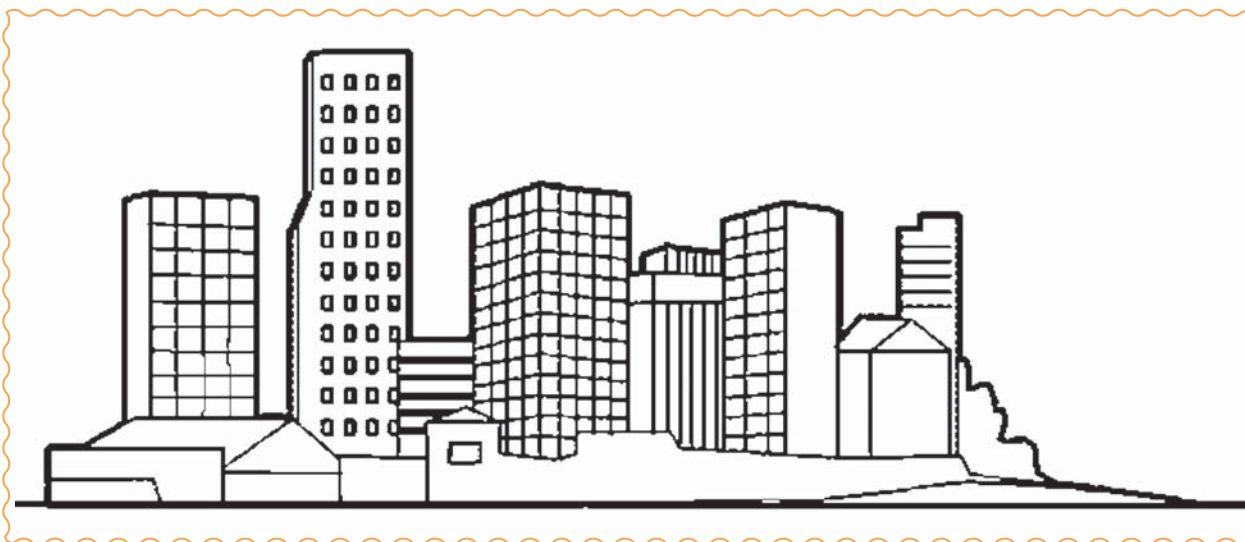
За допомогою малюнків продовж речення.

Я БЕРЕЖУ СВОЄ МІСТО, ТОМУ Я ...

Поміркуй і розкажи, як виглядає місто (село), якщо всі його мешканці дбають про нього.

Намалюй своє місто (село), яким ти його уявляєш у майбутньому.

Я ЦІНЮ...

хліб, труд хлібороба,

Запам'ятай прислів'я та поясни його значення.

Хліб – всьому голова!

Познач цифрами у кружечках послідовність виготовлення хліба. Склади розповідь за картинками про те, як до нас приходить хліб. Розкажи що ще виготовляють з борошна.

Я ЦІНЮ...

працю людей,

Запам'ятай прислів'я та поясни його значення.

Діло майстра величає.

Роздивись уважно малюнки. Пригадай, як називаються ці вироби, з чого вони виготовляються.

Познач цифрами у кружечках, послідовність виготовлення керамічного посуду. Склади розповідь про виготовлення глечика від імені гончара.

Я ЦІНЮ...

Роздивись уважно малюнки. Людей яких професій ти бачиш?
Проведи лінію від майстра до його виробів.

Я ЦІНЮ...

Розкажи про професії своїх батьків. Пригадай назви сучасних професій. Скажи, людям яких професій знадобляться ці знаряддя праці?

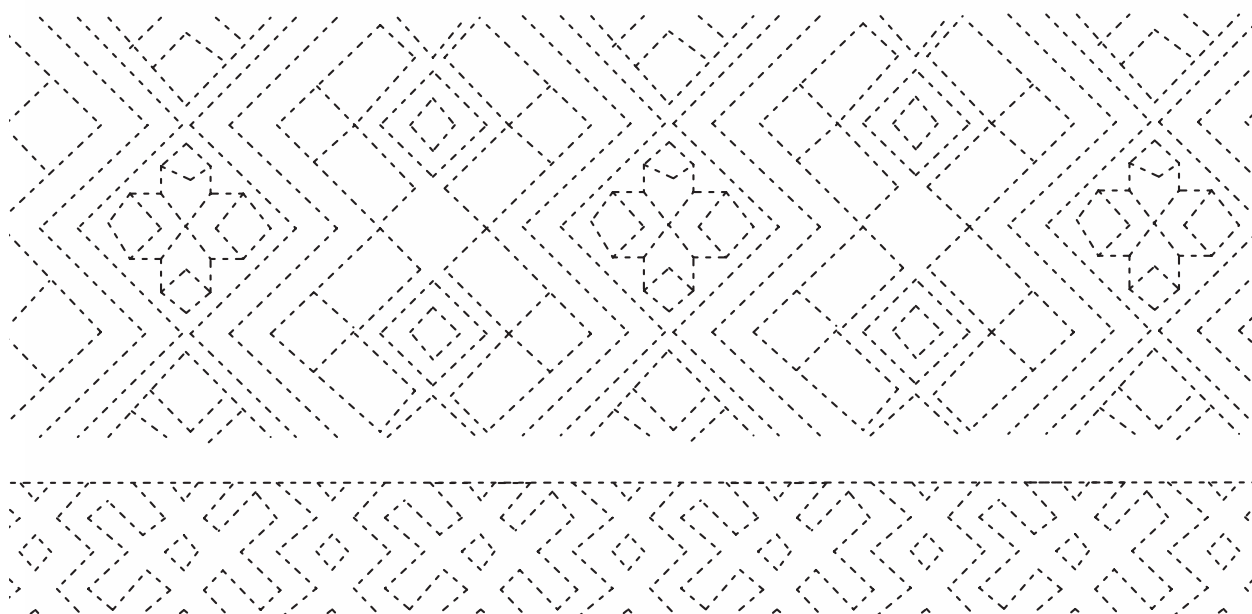
Роздивися вироби народних майстринь. Пригадай їхні назви. Поміркуй, що поєднує всі ці вироби.

Я ЦІНЮ...

Роздивися вишиті рушники. Що чи кого на них зображено? Назви кольори, що використовували для вишивання народні майстрині. Домалюй орнаменти.

Я СВЯТКУЮ...

літні та осінні свята,

1. Поміркуй, які предмети пов'язані зі святом Першого снопа, 1 вересня, Врожаю?
2. Що можна побачити на городі? На полі?
3. Поясни, що таке сніп, комбайн.
4. Пригадай загадки про кожний малюнок або опиши його..
5. *Продовж речення:* Коли діти йдуть до школи, то беруть ...; На ярмарку можна купити...; На свято обжинків сніп...; Першого вересня вчительці можна дарують....

Я СВАТКУЮ...

Роздивись картину української художниці Г. Попиної. Яке свято на ньому зображено? Чому ти так вважаєш? Який настрій у жінок, які зображені на картині? Склади розповідь про свято Обжинки за картиною.

Г. Попинова. Обжинки.

Роздивись картину художниці К. Білокур. Назви овочі, фрукти, ягоди, які ти бачиш на картині. Як ти гадаєш, в яку пору року була написана ця картина. Які страви можна приготувати з

цих овочів (фруктів)?

К. Білокур. Натюрморт

Я СВАТКУЮ...

ЗИМОВІ СВАТА,

1. Поміркуй, які предмети пов'язані зі святом Днем Святого Миколая, Новим роком, Різдвом, Масляною...
2. Що може подарувати Святий Миколай? Дід Мороз та Снігуронька?
3. Поясни що таке Дідух, вертеп...; Що символізує масляна, колесо, зірка...
4. Склади загадку про кожний малюнок або опиши його.
5. «Продовж речення»: На Різдво традиційно готують...; На Новий рік прикрашають...
6. «Знайди, де заховався». Порахуй і назви, в якому рядку та в якому стовпчику заховалася різдвяна зірка (ялинка, ...).

Я СВАТКУЮ...

Пригадай зимові свята та поміркуй до якого свята належать предмети-символи. Поєднай символи за допомогою кольорових ліній.

«Продовж речення»: Я отримаю подарунок від Святого Миколая, тому що...; Різдво – свято добра, тому я хочу поздоровити...

Що спочатку, а що – потім? Впиши або вклей в кружечки цифри, що позначають послідовність малюнків. Склади розповідь про ялинку за малюнками.

Я СВАТКУЮ...

Відгадай свято та наклеї картинку з відгадкою так, щоб у тебе вийшла справжня картина.

Прийшла з млинцями.
Пригощу смачненько
Нас із вами.
Млинці пече круглі
До сметани,
Щоб сонцю радіти могли
Ми з вами.

В небі зірочка зійшла -
Звістка радісна прийшла!
Християнське торжество
Називаємо..

Знають, певно, всі малята,
Що невдовзі прийде свято -
Свято давнє і нове,
Свято гарне, зимове.
Скоро, скоро на поріг
Завітає ...

Цей святий вночі прийде,
Подарунки покладе.
В грудні зустрічі чекай.
Звуть святого..

Я СВАТКУЮ...

ВЕСНЯНІ СВАТА,

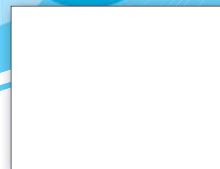

Зі святом 8 березня!

1. Поміркуй, які малюнки пов'язані зі святом 8 березня, Днем матері, святом птахів, Великоднем, святом книги, Днем перемоги. Що можна подарувати матусі (бабусі)?
2. Поясни, хто такий ветеран? Для чого випікають жайворонків з тіста.
3. Склади загадку до кожного малюнку або опиши його.
4. Назви одним словом: ластівка, голуб, лелека...; мімоза, тюльпан, пролісок...
5. «Знайди де заховався». Порахуй та назви, в якому рядку та в якому стовпчику заховалася книга (весняна квітка, ластівка...).

Я СВАТКУЮ...

Пригадай та намалюй стрілочки від кошика з підсніжниками до малюнків, що символізують весняні свята. Обери свято, про яке ти багато знаєш та розкажи про нього.

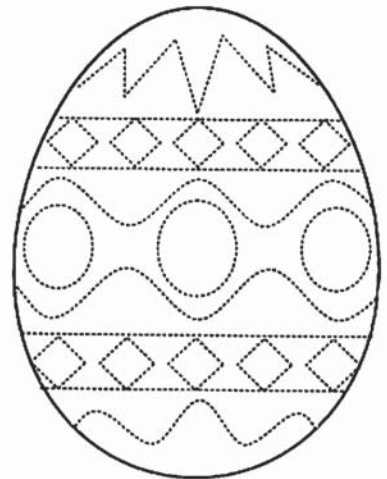
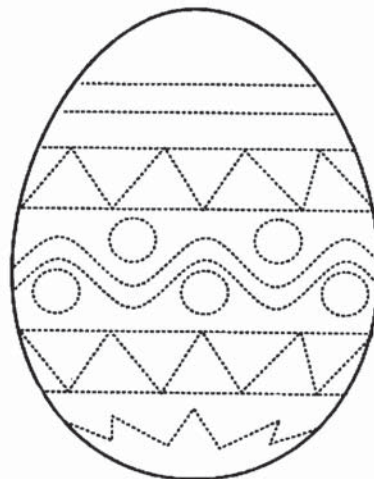
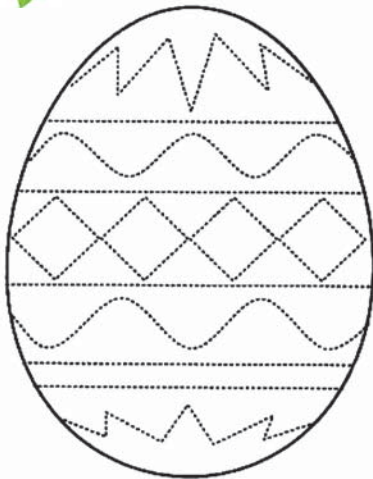
Збери букет для матусі. Знайди місце для кожної квітки за першою літерою назви.

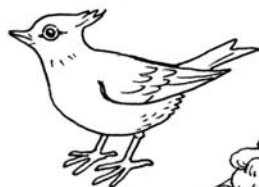
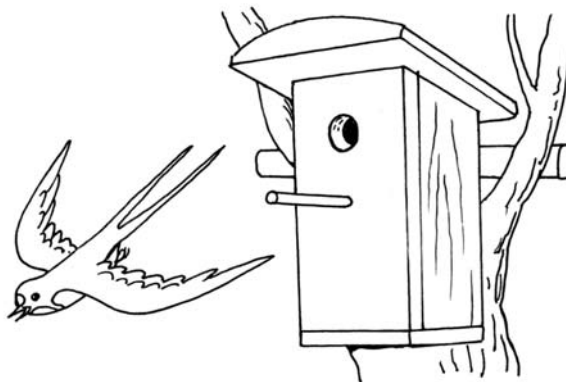
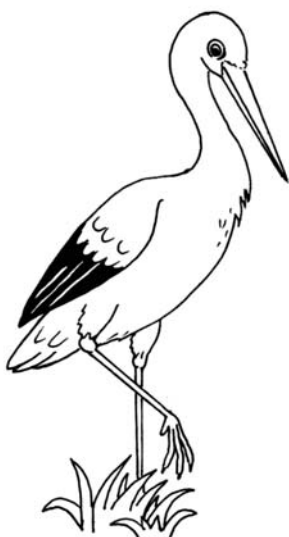
Я СВАТКУЮ...

Домалюй та розфарбуй писанки.

Знайди домівку для кожного птаха та поєднай їх лінією. Розкажи про те, як птахи будують свої гнізда.

Я ГРАЮ...

іграшками,

Пригадай, як називаються іграшки, що зображені на малюнку? З якого матеріалу вони зроблені? Поміркуй, якими іграшками цікаво було б грати хлопчику, якими – дівчинці? Які б іграшки ти обрав для гри з другом? Чому?

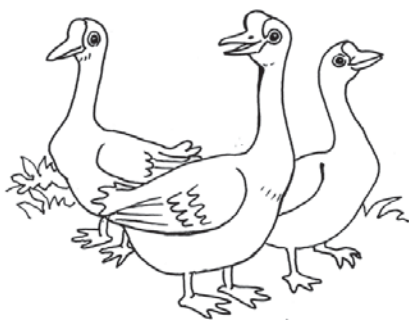
Намалюй свою улюблену іграшку. Склади про неї розповідь за планом: як називається, як вона в тебе з'явилась, якого вона кольору, з чого зроблена, як нею можна гратися.

Я ГРАЮ...

з друзями,

Роздивися та розфарбуй малюнки. Розкажи, кого чи що на них зображено. Пригадай українські народні ігри з такими ж назвами. Розкажи, як в них грати та запроси друзів погратися разом.

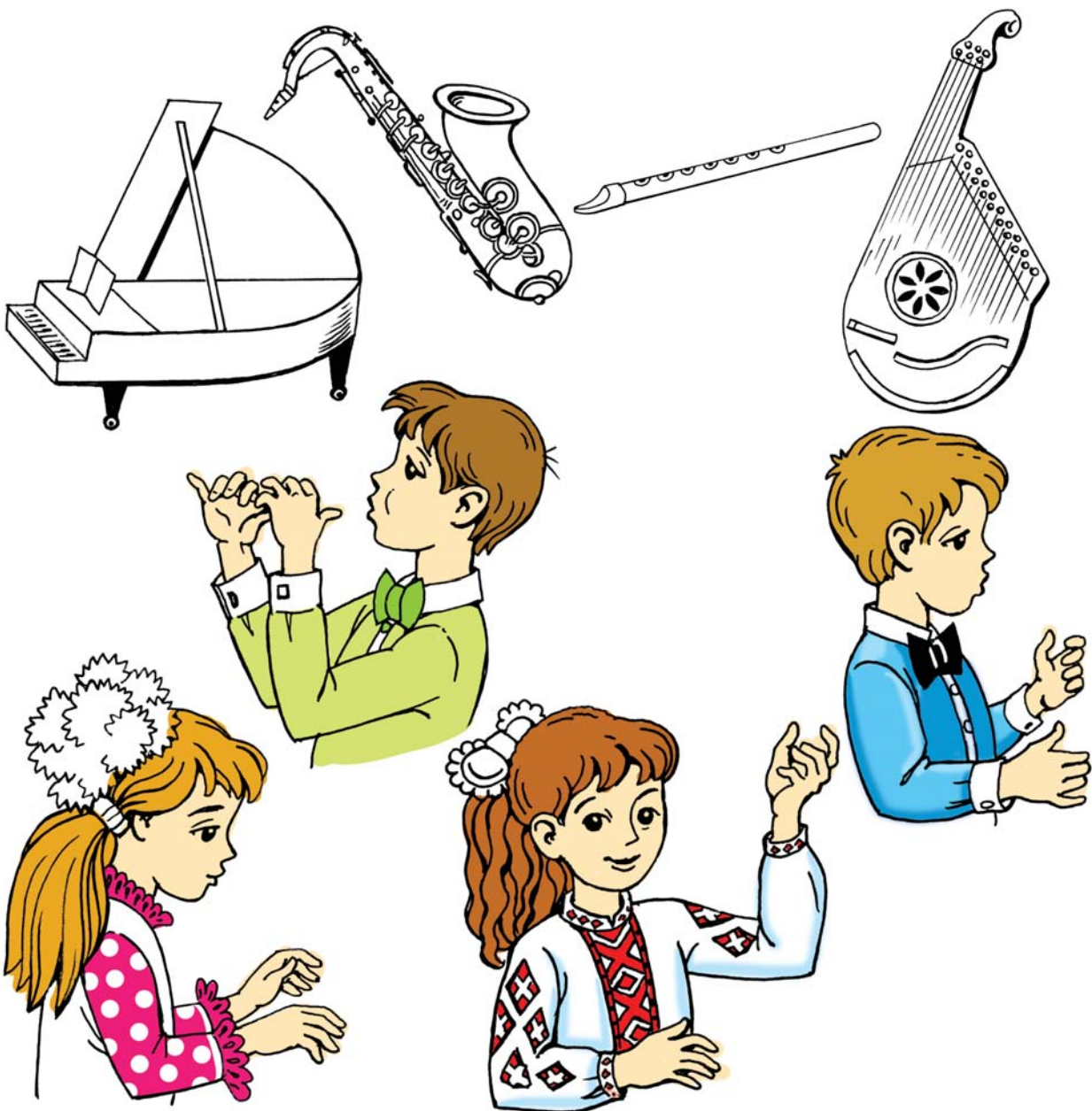
Пригадай свою улюблену гру. Розкажи, як в неї грати: скільки дітей може грати в неї; які правила; які предмети необхідні. Намалюй три предмети, необхідних для цієї гри.

Я ГРАЮ...

на музичному інструменті,

Роздивися малюнки та назви зображені музичні інструменти. Які з них є українськими народними, а які – ні? Які ще музичні інструменти ти знаєш? З'єднай музиканта (людину цієї професії раніше називали ще музикою) з його музичним інструментом. Пригадай, як називають музикантів, що грають на цих інструментах. Яких ще музик ти знаєш?

Я ГРАЮ...

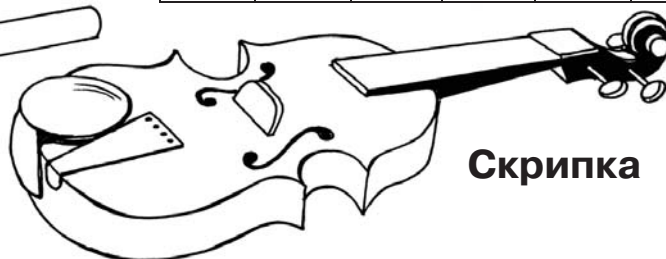
«Відремонтуй» музичні інструменти. Домалюй деталі, яких не вистачає. Розділи слова на склади та доповни схеми.

--	--	--	--

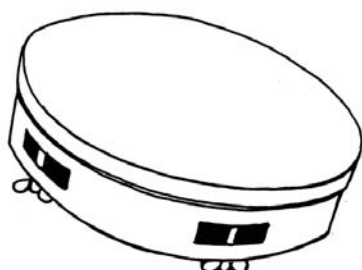

Сопілка

С	К		П	К	
---	---	--	---	---	--

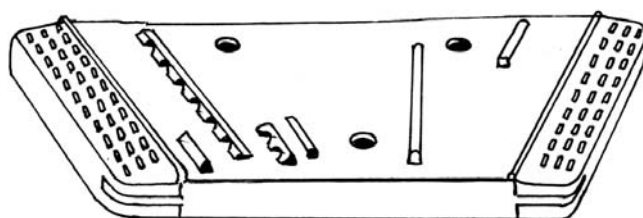

Скрипка

Бубон

Б		Б	О	Н
---	--	---	---	---

Цимбали

--	--	--

та

танцюю,

Роздивися картину, яку намалював на порцеляні художник І. Сколоздра. Назви танець, що зображено на картині. Який у людей настрій? Чому ти так вважаєш? Коли людині хочеться танцювати? Як ти відчуваєшся під час танцю?

Я ГРАЮ...

Розфарбуй малюнок та пригадай, як називаються цей танець.

Я ПАМ'ЯТАЮ...

народні символи,

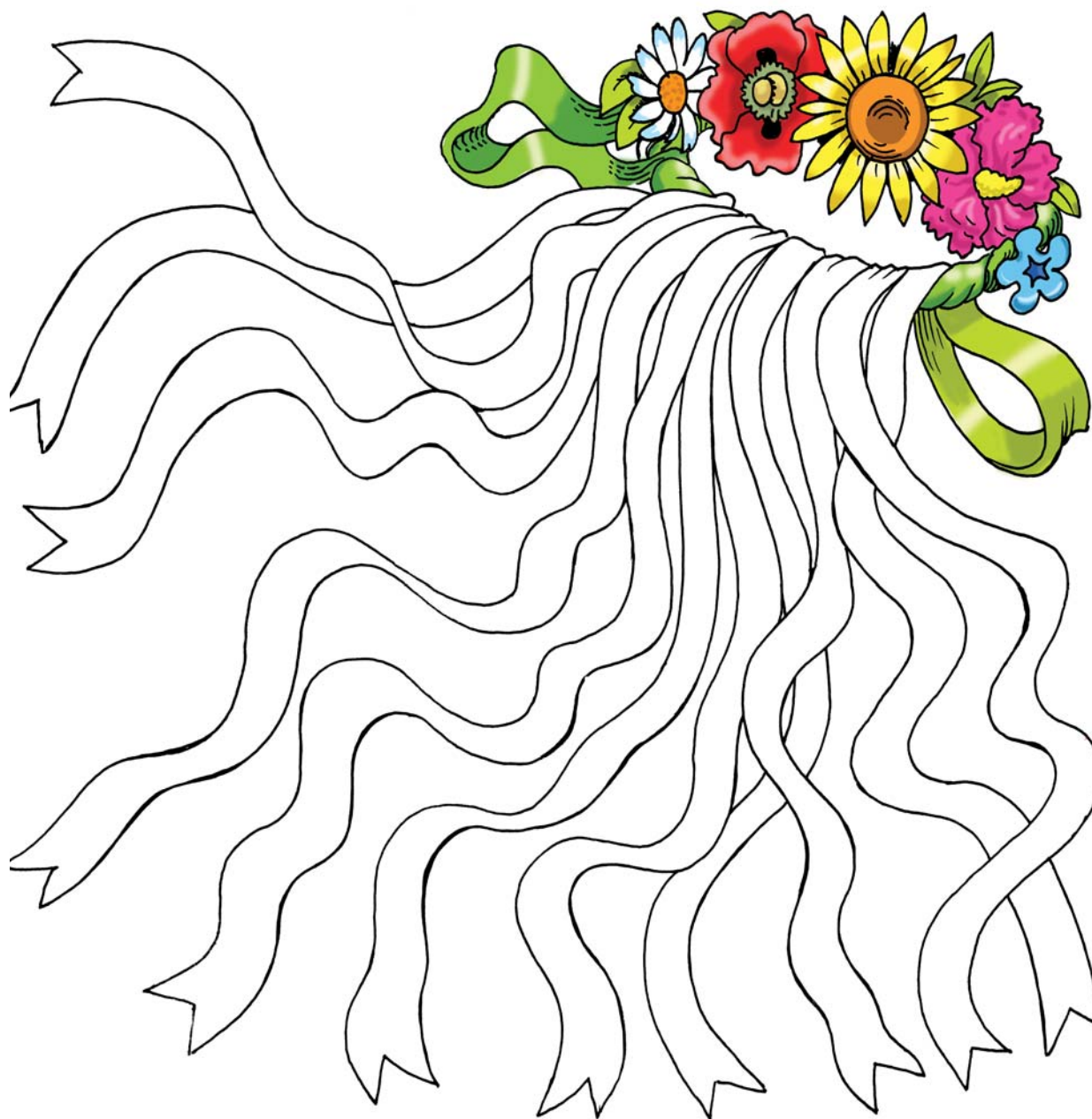
Знайди народні рослинні символи України та обведи їх олівцем. Склади загадку про один із народних символів. Розмалюй.

Я ПАМ'ЯТАЮ...

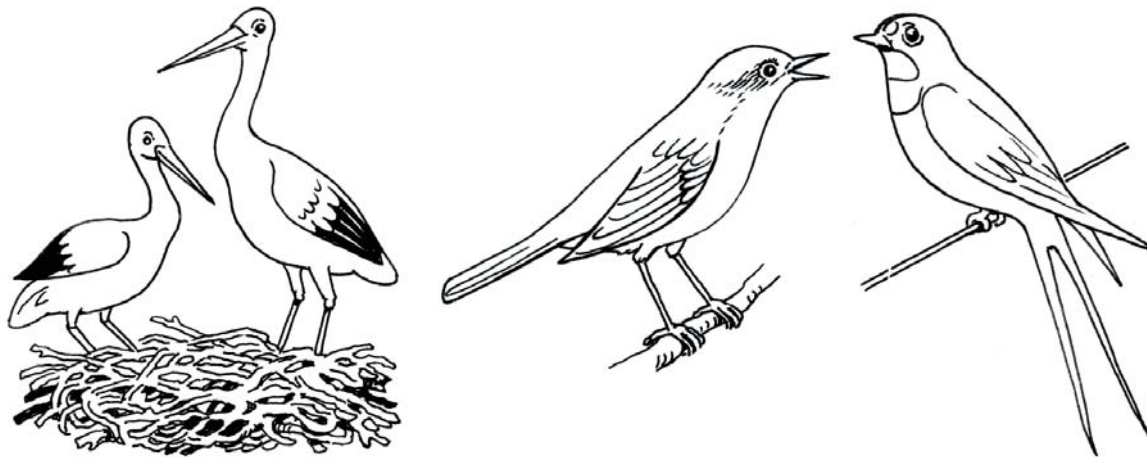

Розфарбуй стрічки віночка та поясни значення кольорів.
Розкажи, які квіти ти бачиш у віночку. Що вони символізують?

Я ПАМ'ЯТАЮ...

Обведи по лініях та розфарбуй тваринні символи України.

Розглянь малюнки та впиши в кружечки цифри, відповідно до послідовності дій дівчинки. Склади розповідь за малюнками.

Шановні дорослі!

Дякуємо вам за те, що готові розділити з нами почуття відповідальності за те, якими громадянами своєї країни виростуть наші діти, за те, що погоджуєтесь допомогти своїм малюкам організувати роботу із зошитом, головна мета якого – збагатити їхні знання про історію і сьогодення нашої країни, закласти основи здорового патріотизму, людяності й активної громадянської позиції.

Зміст зошита ми структурували не за традиційним принципом системного подання інформації про Україну, а націлено вкладаючи в розум і душу дітей думку, що Україна нерозривно пов'язана з їхніми знаннями, почуттями, уподобаннями, цінностями, вчинками – з усім їхнім життям. Кожен з нас проростає з неї і в неї. Так, посібник створюється у складний для нашої батьківщини час, але, можливо, це шанс націлити наших дітей на побудову нової України, щасливої, незалежної, мирної.

Відомо, що в основі будь-якого творення обов'язково лежить базове знання і ціннісне ставлення, кероване мотивацією та стійким інтересом. Засвоїти все це дошкільнятам допоможуть різноманітні завдання на основі яскравого ілюстративного матеріалу. Зауважимо, цілісність усього комплекту «Сонечко мандрує Україною», до якого належить зошит, забезпечує можливість без особливих проблем одержати необхідну інформацію зі змісту демонстраційних картин, літературних текстів, методичних рекомендацій. Тому, якщо в дитини виникають труднощі у виконанні завдання, радимо повернутися разом з нею до першоджерела і спільно знайти відповідь на запитання. Радимо не поспішати з виконанням завдання. Допоможіть дитині уважно розглянути малюнки. За допомогою запитань, навідних вказівок, націлювання, провокування підтримайте її активний інтерес до роботи з інформацією. Ваша зацікавленість, відчутне емоційно-оцінне ставлення є для дошкільника дуже важливим сигналом щодо – визначення цінності. Виконання багатьох завдань передбачає включення дитини в діалог, у якому їй пропонується висловити свою думку, сформулювати висловлювання, надати оцінку фактам, запам'ятати певний пізнавальний матеріал. Радимо частіше запитувати у вашої дитини, що вона думає з приводу тієї чи іншої теми. Покажіть, як зростають обізнаність знання, з яких інформаційних джерел (бібліотека, довідкова література, Інтернет, фахово обізнана людина, преса тощо) їх можна почерпнути, як зазвичай робите це ви самі. Всі ці інтелектуально-мовленнєві дії допоможуть формуванню світогляду дошкільників, не лише підготують до складної інтелектуальної праці, яка в них попереду, а й сформують смак до неї. Дорослому важливо підтримувати намагання дитини сказати **своє** слово, проявити особистісну активність, проте, слід зазначити, що увага дорослого до діяльності дитини надзвичайно цінна та корисна. Особливо важливою, на нашу думку, є загальна емоційна атмосфера під час виконання завдань. Неприпустимі жодні примушення, негативні оцінки. Навпаки – доцільною вбачаємо підтримку пізнавальних ініціатив дітей у збагаченні знань про рідну Україну. Бажаємо успіхів у нашій спільній праці.

З повагою автори

Рухливі народні ігри

Гуси

Діти вибирають з-поміж себе двох - матку і вовка. Матка жене всіх останніх учасників, своїх дітей, у поле, а потім, усівшись на певній віддалі, за лінією, яка називається городом, кличе своїх дітей:

- Гуси, додому!
- Задля чого?
- Вовк за горою,
- Що він робить?
- Гуси скубе.
- Які?
- Сірі! Сірі!

Гуси волохаті,

Тікайте прямо до моєї хати!

Гуси біжать в город, а вовк перебігає їм, дорогу і намагається кого-небудь зловити. Коли вовк зловить за лінією, то його гуси, б'ють крилами, і пійманого за лінією гусеняти він не бере до себе; пійманих же на шляху до городу забирає і садовить їх усіх разом. Гра продовжується доти, поки вовк не переловить усіх гусей.

Панас

Діти іграють у кімнаті. Одному з них зав'язують очі, ставлять біля порога і говорять: Панас, Панас!

Не лови нас.

На тобі коробочку груш

Та мене не ворущ.

Після цього діти тихенько ходять по кімнаті, а «Панас», розкинувши руки, намагається піймати кого-небудь. Кого спіймає, той стає «Панасом», і гра продовжується.

Варіант II

Грають хлопці та дівчата. За бажанням хтось стає «Панасом», йому зав'язують очі хустинкою, виводять на середину площадки і звертаються з такими словами:

- Панасе, Панасе! На чому стоїш?
- На камені!
- Що продаєш?
- Квас!
- Лови курей, та не нас.

«Панас» починає ловити, і кого з гравців спіймає, той стає «Панасом»

Струмочок (Місток)

Діти стають по двоє в ряд, обличчям одн до одного, й беруться вгорі схрещеними руками. Крайня пара проходить під руками інших пар і стає першою, за нею йде пара, яка була передостанньою, і так далі. У деяких місцевостях ця гра називається «Довгою лозою», бо у неї теж немає кінця. Припиняється вона за бажанням або тоді,

коли більшість гравців розійдеться.

Кіт і миша

Дітлахи беруться за руки й стають у коло («танок»), а двоє: «кіт» (хлопець) і «миша» (дівчина) - усередині. Коли «танок» піднімає руки вгору, «миша» тікає від «кота». А коли «кіт» намагається проскочити за «мишею» - руки опускають.

А до нори, миша, до нори.

А до золотої комори.

Мишка у нірку,

А котик за ніжку.

- Ходи сюди -

А що ж то за мишка -

Не втече:

А що ж то за котик,

Не дожене.

Мишка у нірку,

А котик за ніжку;

- Ходи сюди, ходи сюди.

Якщо «котові» вдається спіймати «мишку», - міняються ролями.

Опис сторінки з наклейками (всередині зошита)

1. рядок з наклейками для прикрашання іграшкового коника (сторінка 5): 5 кружечків та 5 трикутників.
2. Наклейки з національним одягом для хлопчик та дівчинки (сторінка 9): шаровари, сорочка, чоботи для хлопчика; спідниця, сорочка, черевики та віночок для дівчинки.
3. Наклейки для загадок (сторінка 22):
масляна, яку збираються спалити;
вертеп;
святкова прикрашена ялинка;
дитина спить у ліжку та мріє про подарунки
4. Наклейки з вітами (сторінка 23): нарцис, тюльпан, пролісок, крокус, мімоза
5. Наклейки-символи на кожну сторінку: я люблю (серце) – 2 шт.;
я знаю (книга) – 5 шт.; я бережу (складені долоні) – 2 шт.; я ціную (коровай на рушничкові) – 4 шт.; я святкую (повітряні кульки) – 8 шт.; я граю (сопілка та іграшковий коник) – 4 шт.; я пам'ятаю (рушник) – 2 шт.

